

Dorpswaardering, een voor dorpsbewoners

Aan de slag met de toekomst van je dorp!

Al eerder werd in MO/Samenlevingsopbouw gewag gemaakt van de Nederlandse versie van de Engelse methodiek Village Appraisals. De methodiek is door LCO-Platteland in Zwolle 'doorontwikkeld' voor de situatie op het Nederlandse platteland en kreeg de naam Dorpswaardering (zie ook MO/S nr. 200, maart 2004). Begin november wordt Dorpswaardering gepresenteerd tijdens twee bijeenkomsten in Noord en Zuid Nederland.

- het ontwikkelen van lokale betrokkenheid en steun;
- het aanmoedigen van het lokaal 'eigendom' van projecten (wat de continuïteit ten goede komt);
- het opbouwen van zelfvertrouwen en vaardigheden van bewoners, zodanig dat zij zelf waardevolle initiatieven voor de lokale samenleving kunnen nemen.

Een aantal jaren geleden kwamen drie (toenmalige) LCO-ers van het Zwolse plattelandsteam tijdens een werkbezoek aan Engeland in aanraking met Village Appraisals. De methodiek was al in enkele duizenden Engelse dorpen met succes toegepast en het leek zeer interessant de mogelijkheden te onderzoeken om ook Nederlandse dorpen te kunnen 'bedienen'. Er kon een overeenkomst worden gesloten met de Engelsen; dat was de start van een –achteraf– omvangrijk project: de 'hertaling' naar het Nederlandse platteland. In deze periode is onder de naam DORPinZICHT overigens ook een Vlaams variant ontwikkeld.

Lange geschiedenis

Village Appraisals moest dus geschikt worden gemaakt voor de Nederlandse gebruiker. Een citaat uit het pakket dat we indertijd meekregen: "Village Appraisals, helping to understand your community. Essentially, a 'village appraisal' is a comprehensive survey carried out by the community for the community."

Een Nederlands dorp is niet direct te vergelijken met een Engelse dorpsgemeenschap en van een 'rechttoe-rechtaan' vertaling van het Britse materiaal kon dan ook geen sprake zijn.

Village Appraisals moest 'hertaald' worden naar de Nederlandse situatie; daarvoor werd het IVAM Environmental Research van de Universiteit van Amsterdam ingeschakeld, die overigens ook voor de Vlaamse versie de verantwoordelijkheid op zich nam. Niet alleen was er sprake van een hertaling, ook werden in vier Nederlandse dorpen pilots uitgevoerd om de toepasbaarheid te testen: Spaarndam in Noord Holland, Sluis en Sluiskil in Zeeland en Nieuw Scheemda/t'Waar in Groningen. De pilots werden uitgevoerd in samenwerking met de betrokken gemeenten, lokale welzijnsorganisaties en steunfuncties. De pilots hebben geleid tot stevige aanpassingen, zodanig dat een geheel vernieuwde 'echte' Nederlandse versie is ontstaan. Met name het computerprogramma is volledig nieuw.

Wetenschappelijke evaluatie

In de vier pilot-dorpen werd Dorpswaardering in de praktijk getest. De pilots werden gevolgd en geëvalueerd door het IVAM (Research and Consultancy on Sustainability) en AME (Amsterdam study centre for the Metropolitan Environment) van de Universiteit van Amsterdam, onder leiding van Dr. Frans Thissen.

Een kort citaat uit het rapport:

Dorpswaardering blijkt een goede aanvulling te zijn op het bestaande palet van methoden om de leefbaarheid te verbeteren. Het biedt namelijk een meerwaarde ten opzichte van andere methoden, het pakket wordt gewaardeerd door haar gebruikers, de onderzoekstechnische kwaliteit van de leefbaarheidsonderzoeken wordt als redelijk tot zeer goed beoordeeld en beoogde maatschappelijke resultaten worden behaald.')

Dorpswaardering is een van oorsprong Engelse methodiek ontwikkeld door de Countryside and Community Research Unit (CCRU) van het Cheltenham and Gloucester College of Higher Education. Drijvende kracht is Malcolm Moseley, Professor of Rural Community Development.

In een publicatie uit 1997 stelt Moseley dat Village Appraisals zich ten opzichte van andere instrumenten in vier opzichten onderscheidt:

- het ten volle gebruik maken van lokale kennis, vaardigheden, inzet en hulpbronnen;

nieuw instrument

Wat is dorpswaardering?

Als antwoord op de vraag wat dorpswaardering is, kunnen we het Engelse citaat nagenoeg letterlijk vertalen: 'Een samenhangende enquête uitgevoerd door het dorp voor het dorp'

Dorpswaardering is dus een onderzoeksinstrument, zoals er zo velen zijn. Deze echter is specifiek toegesneden op gebruik door groepen vrijwilligers en bestaat uit een handboek en een softwareprogramma. Standaard bevat Dorpswaardering 324 vragen, gespreid over acht thema's:

- plaatselijke woningbehoefte;
- voorzieningen;
- werkgelegenheid;
- verkeersveiligheid en verkeersdruk;
- sociale veiligheid;
- kwaliteit van de woonfunctie;
- informatie en bestuur;
- initiatieven vanuit het dorp.

Het gehele onderzoekstraject wordt in acht stappen afgelegd en beslaat een tijdsspanne van ongeveer een half jaar.

Van groot belang is het aanbrengen van de 'couleur locale' van het eigen dorp. De meestal vanuit de Vereniging Dorpsbelangen gevormde initiatiefgroep heeft grote invloed op het onderzoek. Ze moet uit de totale lijst van de ruim driehonderd vragen zo'n zestig (tot maximaal negentig) vragen selecteren binnen de acht thema's, waarvan zij vindt dat ze voor hun dorp het meest relevant zijn. Tegelijk dient de in het dorp te verspreiden enquête evenwichtig van opbouw te zijn. In het programma zit daartoe het zogenaamde 'mengpaneel', dat de gebruiker adviseert met betrekking tot het mogelijke aantal vragen per thema.

Een volgend belangrijk moment in het traject is de verspreiding en het weer ophalen van de enquête: dit dient huis aan huis te gebeuren en de vrijwilligers bieden aan eventueel te helpen bij het invullen. De praktijk van deze werkwijze heeft bewezen, dat een hoge respons, tot wel 90 procent, gehaald kan worden.

Met behulp van het softwareprogramma kunnen de verkregen gegevens worden ingevoerd in de computer en het programma kan ook diverse analyses uitvoeren. Er kunnen rechte en specifieke tellingen worden vervaardigd, maar ook kruistabellen en staafdiagrammen

Samen met gemeente en instellingen

Het verkregen materiaal vormt de basis voor het opstellen van een dorpsplan, een dorpsvisie. Daadwerkelijke uitvoering van zo'n dorpsplan is een zaak van het dorp zelf, maar uiteraard ook van de gemeente en maatschappelijke organisaties in het betrokken werkgebied. Het is daarom raadzaam deze van meet af aan te betrekken bij het uitvoeren van een Dorpswaardering, waarbij ervoor gewaakt moet worden, dat het project wordt overgenomen, onteigend, door die partners.

Handboek

Dorpswaardering wordt uitvoerig toegelicht in het Handboek waarin alle stappen en deelstappen gedetailleerd worden toegelicht. Maar ook worden bijvoorbeeld tips gegeven voor het opstellen van een kostenraming voor een traject Dorpswaardering en het vinden van subsidies. Het instrueren van de vrijwilligers voor het rondbrengen en weer ophalen van de enquêteformulieren komt eveneens uitvoerig aan de orde.

En uiteraard wordt aandacht besteed aan het invoeren van de verkregen gegevens en aan de zogenaamde representativiteitstoets die in het programma is opgenomen.

Dorpswaardering is het begin

Zoals gezegd, Dorpswaardering is slechts een onderzoeksinstrument waarmee vrijwilligersgroepen zoals Dorpsbelangenorganisaties de meningen en wensen van de dorpsbewoners wetenschappelijk verantwoord in kaart kunnen brengen. Daarmee wordt de basis gelegd voor het opstellen van het dorpsplan. Het handboek doet suggesties hoe dat aan te pakken.

Dorpswaardering wordt gepresenteerd tijdens twee bijeenkomsten:

- 3 november, 13.30 uur Vergadercentrum La Gare (NS station) Den Bosch.
 - 4 november, 19.30 uur Zalencentrum Muller, Beilen
- Aanmelding: lcoz@opbouwwerk.nl
Kosten: €50,- per persoon.

Het pakket Dorpswaardering kost €230,— en kan worden besteld bij LCO-Zwolle, tel. 038 – 4232112, E-mail: lcoz@opbouwwerk.nl. Na ontvangst van uw bestelling wordt een factuur gezonden. Als het verschuldigde bedrag is gestort, wordt Dorpswaardering aan u toegestuurd

1) *Dorpswaardering gewaardeerd. Een evaluatie van de methode Dorpswaardering. Eindrapport. Amsterdam februari 2004. ISO doc.nr. 04010-o. Zie ook: www.ivam.uva.nl (via lopende en afgeronde projecten).*

< lcoz@opbouwwerk.nl >